

Gazeta eșe de 2 ori: Mercuria și Duminec'a, F61'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 25.

Brasiovu 9 Aprile 28 Marte

1873.

Braslovu 9 Aprile n. 1873.

Lucruri neamanabili, ce ne angusta col6nele cu scopu eminentamente nationale, amana si publicarea intetita a mai multoru articuli. E semnu de bunu auguru, candu intelligenti'a solidaria se aduna in sal6nele publicitatii, spre a dovedi neaperat'a inte. resare de totu, ce da expressiune de vi6tia nationale politica perfectu egale si de incordarile cerute de aperarea pretensiuniloru ei. D6uedieci si cincii de ani suntu in 3 Maiu a. c., decandu natiunea romana din Transilvani'a, portata de genulu vietii ei nationali politice, se proclam6 ea pe sine natiune nedependenta de alte natiuni conlocuitorie, adeverata serbat6ria nationale, d6mna de a fi serbata cu t6ta pietatea. In acestu patrariu de seculu, in care suprematismulu intielenitu de seculi ne a frementatu aspiratiunile cele mai patriotice si mai leali pentru statu si natiune, pana candu amu fostu solidari cu totii la lupta politica nationale, amu reesitu a ne ved6 natiunea inarticulata pre calea legislativei, cu sanctiunea monarcului in auton6ma Transilvania. De atunci natiunea romana in Transilvani'a este factoru, si fara ea c6 atare nu se p6te face nemica in prejudiciulu factoratulu ei. Deschituierea adoratai solidaritatii ne a aruncatu la usile gratiei neexorable, d6r' stamu si vomu sta neclatiti — pe terenulu dreptulu politicu nationale. Avemu lipsa numai a ne rechitui solidaritatea si la ac6sta se ne damu man'a cu totii inainte de t6te, de ceea ce ne si ocupamu. —

In 3 Aprile Mai. sa primi solennelu delegatiunile, pe cea maghiara cu presied. Ant. Maylath, pe cea germana cu presied. Schmerling. Mai. sa le dise, ca constata cu mare satisfactiune, ca relatiunile cu monarchii straini suntu favorabili si amicali. Intelnirea cu vecinii suverani (in Berlinu) a fostu considerata c6 garantia de pace. Visit'a suveraniloru ce voru veni la expusetiune p6te renasce asemeni opiniuni. —

Pelunga t6te asigurarile de pace delegatiunile au in bugetulu comunu pe an. 1874 pusu pentru armare cu 7 mili6ne mai multu decatu pana acumu, cu totulu 106.990,403 fl.; 95, 973,239 fl. c6 ordin. si 11,017,164 c6 extraordinariu. —

Centralistii vienesi saru de bucuria, pentruca li s'a sanctionatu n6u'a lege electorale. D6r' si opoziitiunea se pregatesce la n6ue demustratiuni, resolidarisanduse.

In afara imper. Vilchelm cu Bismark merge in 26/4 la Petruburg, unde si voru reasiedia planele facendeloru viitorie inainte de ce voru merge la Vien'a, pe candu cu pacea si amicitia in gura voru se ad6rma pe Austro-Ungari'a, atragunduo la conservatismu in contra libertatii occidentale. Bismark fac6 de pr. Carolu se aman6 a tramite agentii la Vashington si Rom'a si fac6 pe Serbi'a se cedese turcului, platindu tributulu, pe cineva voiesce se ad6rma si cu ac6sta, ca-ce planele si armarile le continua. — In Franci'a presied. adunarii Gr6vy numai vr6 a reprimi alegerea si asia se alese Buffet presied., care apromise impartialitate facia cu t6te partitele, a caroru incredere o cere. Alte evenimente mai de insemnetate nu avemu de inregistratu. —

Epistola deschisa.

Clusiu, 14 Februariu 1873.

(Urmare.)

Speru mai departe, ca o desbatere si consultatiune personale binevoit6ria intre patru barbati — cari de ani numerosi ve ocupati cu politic'a, si cari poteti cun6sce trebile si impregiurarile n6stre deamenuntulu — mai multa lumina ar' revers6 asupra cestiuniloru n6s-

tre politice, si mai multu vi s'ar' apropi6 opiniunile in 48 de 6ra, decatu cum a-ti fi in stare a midiuloci ac6st'a prin nu sciu cati articli de fondu catu de lungi.

Cumca se ve succ6da a ve impreun6 parerile chiaru in t6te obiectele, asi6 departe nu cutediu a merge cu speranti'a-'mi, d6r' credu ca vile ve-ti impreun6 in mai multe, si atatu inca va fi unu castigu nu neinsemnatu.

Afara de cestiunile cele mari politice, pr. on. dd-v6stra a-ti schimb6 in acea consultatiune idei si despre modulu procederei si in privinti'a tactulu de observatu. — A-ti statori unele puncte strictu observande: Buna 6ra a-ti lu6 de principiu cumca de regula t6te cestiunile cu obiectivitate fara amestecu de personalitati se fia desbatute in diuarielle n6stre.

— A-ti statori ca nu recun6sceti dreptulu nimenui (fia acel'a macaru-cine) de a -si vers6 din pasiune privata, veninulu urei sele asupr'a cui-va in foile n6stre publice, spre a indign6 apoi dupa obiceiul inca si o parte a publiculu cetitoriu; ci d6ca suntu inimici neimpacabili, se le placa a -si isprav6 treb'a loru singulare pre calea privata, nici decum inse pre cea diurnalistica; amestecuri de personalitati numai atunci potendu av6 locu, candu respectulu binelui comunu s6u natur'a lucrulu, ar' recere neincungiurabilu facerea unei exceptiuni dela regul'a generale, s6u candu cine-va atacatu fiindu prin altulu in publicu, ar' fi silitu se se defendeze in contra unui'a s6u altui'a. — Pr. on. d-v6stra intru acea consultatiune fora indoi6la a-ti mai statori si aceea, ca ve-ti grig6 cu cea mai mare scrupulositate, cumca, incatu e cu putintia, in venitoriu se nu se mai stracure in foile n6stre nici odata a tari articli si espressiuni, cari ar' produce nesce urmari rele, aretate dej6 mai in susu, cari ar' d6 nutrementu desbinarei, discordiei si urei confessionale; s6u ar' pot6 servi de pedeca in calea ce duce contra solidaritate, si ca mai alesu spre evitarea de totu ce ar' pot6 nutri ur'a confessionale prin foile publice, cu atat'a rig6re ve-ti grig6, incatu nici baremu pre acea minutialitate nu o veti trece cu vederea, cumca se nu ve mai folositi de asemenea cuvinte c6: „neunitu“, „nati'a“, „disunitu“ etc. etc. de 6re-ce — precum vedemu — inca si aceste suntu in stare de a face sange reu la multi.

Ceea ce conturba in modulu celu mai durosu adese-ori liniscea si pacea frati6sca intre conationalii nostri: este nesuintia unor'a din sinulu natiunei, de a spor6 buna-6ra pre gr. orientali, s6u pre gr. catolici cu **proseliti** romani convertiti dela o religiune la alta in nisce moduri **oprite** chiaru de legile civile.

D6mne! d6mne! 6re este cu potentia, c6 se fia luat astufeliu de 6meni in seri6sa considerare, ca cata neghina se s6mena prin asemenea manopere si din ac6st'a apoi cata discordia cresce si cum se slabesce intregulu corpu alu natiunei romane?! S6u purcedu atari 6meni din unu punctu de vedere inca mai santu si mai inaltu decatu celu alu simtiului nationalu? Mai presupunu ei d6ra (vatemandu prin ac6st'a insusi pre prea santulu nume alu lui

Ddiu) ca prea bunulu si nemarginitu induratulu Ddiu pre atatea sute si sute de milli6ne de 6meni, cari nu au avutu fericire a se pot6 face cunoscuti cu invetiaturile Mantuitorulu, si inca si cele multe milli6ne, cari de si suntu crestini, d6r' nu suntu gr. cat., s6u gr. or., d6ra pre tote le va condamn6 la iadu, trait'ar' fi altucumu catu de omenesce si moralicesce si respective fire-ar' fi urmatu in t6ta vi6ti'a loru principieloru celoru atatu de frum6se si umane ale religiunei crestinesci staverita prin Isusu Christosu santulu redemptoru alu omenirei?!

Se isvoresce 6re ac6st'a silintia de a face proseliti totu-d6un'a din scopu de a pot6 mantui sufletele convertendiloru de vecinicile suferintie ale gheenei? Ba, de multe ori nici din indemnulu nescaroru-va simtiuri religi6se, nu din fanaticismu religiosu, ci din nesce motive demne de osendire si nici catu de pucinu escusabile. —

Nu potu gasi 6re acei domni — fia ei preoti s6u mireni — destule alte ocupatiuni folositorie, d6ca simtu in sine chiamare de a conclucr6 pentru promov6rea binelui comunu, conclucrandu spre esemplu in sfer'a inaintarei intelectuale, morale si materiale a poporulu? S6u d6ca chiaru numai in sfer'a religionaria voiescu a-si desfasur6 activitatea loru binevoit6ria, nu potu afl6 6re nici un'a-alta afacere? Ba potu destule numai se voi6sca. —

Se ne lase d6r' domnii acei'a in pace pre venitoriu cu atari secaturi de proselitismuri nelegale si (de 6re-ce nu potemu neg6, ca o parte f6rte insemnata a crestineloru ambelor confesiuni prea pucinu pricepe inca principiile de capetenia ale religiunei crestine, si diu nici in privinti'a moralitateri nu e de feliu inca la acea tr6pta, c6 o mai mare avantare se nu mai fia de doritu) se se ocupe d-loru mai bine cu aceea, c6 se invetie mai inainte pre coreligionarii loru proprii, ca a face cruce si a tien6 cu scumpetate s. serbatori si dilele de postu, inca n u suntu destule, c6 se se p6ta numi cine-va unu crestinu adeveratu, si se faca c6 poporulu se pricepa si se urmeze mai bine invetiaturile fundamentali ale religiunei si moralulu.

Prin astufeliu de activitate folositoria apoi, pre langa ce nu voru mai conturb6 pacea frati6sca, voru face servitie bune atatu religiunei loru, catu si natiunei n6stre, si si voru cascig6 nescari merite prea laudabile pentru amend6ue.

D6 Ddiu, c6 inaltiloru nostri demnitari bescicesci, prin prea intieptele loru supraveghiari si inviatiuni paterne, se le succ6da a infren6 in fine pre respectivii conturbatori, si c6 in presalutarea nesuintia de infrenare se fia ajutati cu t6ta energi'a si prin diurnalistic'a romana cu unu tactu cuvenintiosu. —

Mi se pare, ca amu cetitu candu-va, ca odin6ra dd. redactori romani s'au fostu invoitu laolalta, ca candu se voru intempl6 asemenea casuri de conturbare a liniscai prin proselitismuri, castigundu-si informatiuni sicure despre adeverat'a stare a lucrulu, respectivulu semenatoriu de neghina se fia totu-d6un'a in acele foi romane espusu judecatiei meritate a opiniunei publice, a caroru redactori suntu de un'a si aceea si religiune cu culpabilulu. Ar' fi prea bine d6ca cu t6ta stricteti'a ar' observ6 ac6st'a foile n6stre in venitoriu; pentru ca prin o asemenea modalitate effectulu ar'

fi cu multu mai securu si mai mare, intre alte si din acea cauza, ca atunci nimene nu ar' mai poté atribui asemenea apostrofari — effluintiei urei confessionale a respectivilor dd. redactori. —

Consfatuirea despre mediulócele, prin cari siar' poté capeta redactiunile totudeaun'a informatiuni secure in privinti'a ataroru manopere proselitistice, séu casualminte despre alte totu la acésta thema referitórie, atari mediulóce, ce vi s'ar' paré póte si mai correspundietórie, inca ar' formá unu obiectu de pertractare in cestiunat'a consultatiune.

Marturisescu sinceru, ca eu fórté a-si dorí, cá in consultatiunea desu amintita pr. st. d-vóstre se nu ve multiamiti numai cu statorirea, cumea ve ve-ti nesuí a face se dispara dintre noi tóta ur'a confessionale, ca — de-si chiaru si prin atat'a a-ti face unu servitiu fórté mare natiunei, dér' ast'a inca nu e destulu.

Avemu detorinti'a, cá se nu urimu din cauza, ca e de o alta confessiune ori limba straina, pre nimene, fia macaru de ce religiune séu nationalitate. Dá, óre numai cu atat'a se fimu detori si catra fratii nostri de unu sange, cu catu catra macaru care strainu? Ba fara indoieála cu mai multu.

Deci a-si dorí, cá se ve dati cuventu a conlucrá pre calea diurnalistica inca si spre aceea, cá romanii de ambele confessiuni nu numai in causele politice, si alte treburi nationale se se spriginésca unulu pre altulu, ci se se spriginésca reciprocu inca **si in causele besericesci** — cá doi frati dulci. —

O atare spriginire reciproca ni o face de detorintia atatu adeverat'a iubire fratiésca, catu si interesulu nostru comunu nationalu.

Nu potemu afirmá, ca amu fi eschisi chiaru de totu de pre terenulu politicu, dér' precum este cunoscutu prea bine, acestu terenu ne este angustatu fórté tare. Unu terenu mai largu, de care ne-amu poté serví, ar' fi si respective dejá este — beseric'a.

Autonomi'a besericésca (cu sínódele ei provinciali respective congresulu, sínódele archidiececane si diecesane si protopopesi etc.) ne póte dá ocasiunea cea mai buna de a ne aduná si intielege despre causele nóstre besericesci, scolari, fundationali si a desbate despre mediulócele redicarei nóstre morali, spirituali, bá tocm'a si materiali.

De óra-ce dér' beseric'a autonoma si bine organizata este totu-odata si unu focalariu si scutu alu nationalitatei nóstre, si este un'a ce póte serví si de unu midiolocu fórté priinciosu spre aventarea intelectuale, morale si inca si materiale, si de óre-ce natiunea insasi cu multu mai de graba se intaresce, candu fiii ei de ambele confessiuni au midiolóce catu mai multe spre propasire, decatu déca numai unu a singura confessiune s'ar' poté bucurá de asemenea midiolóce ale inaintarei: asiá e unu adeveru neresturnabilu, ca avendu in vedere salutea nationale, nici decum nu potu fi romanii gr. cat. indiferenti facia cu autonomi'a besericésca a fratiloru gr. or., neci acesti din urma nu potu fi neinteresati de starea besericésca a conationaliloru lor de religiunea gr. cat. —

Noi gr. cat., credu, ca toti cu cea mai sincera bucuria vedemu pre fratii nostri romanii gr. or. dejá in posesiunea unei autonomii besericesci, si sumu convinsu, ca foiloru nationale fora greutate multa li-ar' succede a conduce, de nu chiaru pre toti, dér' partea cea mai mare a romaniloru gr. cat. la aceea opiniune, cumca, déca s'ar' intemplá, cá autonomi'a fratiloru gr. or. se fia atacata, avemu acea detorintia nationale, ca provocati fiindu spre ajutoriu de fratii nostri, trebuie se le damu atatu pre calea diurnalistica, catu si in tóte alte moduri legali spriginulu moralu de a poté defendá si salvá de pericluri, ce li o ar' amenintiá. Si nu amu nici o indoieála, cumca a aduce pre romanii gr. or. la asemenea convingere a detorintiei de a dá unu spriginu moralu la fratii gr. cat. spre recastigareá

autonomiei lor besericesci, inca nu ar' costá im-pedecari mari *).

Spriginindune reciprocamente unii pre altii inca si in causele nóstre besericesci, prin ast'a legatur'a si iubirea sincera fratiésca multu s'ar' intari între noi, trebile nóstre besericesci si scolare si-ar' capetá unu aventu si radimu puternicu si multu s'ar' consolidá si inaintá si natiunea nóstra intréga. Prin urmare consultatiunea pr. st. dd-vóstre ar' avé se se estinda si asupra intrebariloru nu de pucina importantia: óre cum ar' poté press'a romana catu mai cu effectu inriure la implantarea acelei convingeri in anim'a tuturoru connationaliloru nostri de ambele confessiuni, ca si in atari treburi besericesci avemu se ne ajutoramu reciprocamente? si ca óre prin cari modalitati observande ar' poté face press'a mai bune servitiuri si intru aceea directiune, cá nisuintieloru necurmata ale m. veneratului nostru d. metropolitu gr. cat. se succéda cu atatu mai securu si mai de graba a satisfacere justei vechei dorintie de atate ori exprimate a gr. gaticiloru pentru recastigareá autonomiei nóstre besericesci?

Vedu ca epistol'a acést'a a devenitu cam lunga si pana acum, dér' tóte cate amu scrisu, -mi jacu de multu la anima; me rogu dér' de iertare déca me folosescu de ocasiunea, ce mi-ati datu pr. st. d-vóstra prin la inceputu mentiunatululu articlu din nr. 6 alu „Tel. Romanu“ si se binevoiti a me scusá déca 'mi iau voia de a amenti inca si unele alte lucrari, cari mai speru si dorescu dela propus'a consultatiune a pr. st. dni redactori:

Scimu de obsce ca de-si legea despre organizarea municipieloru si mai vertosu partea aceea a ei carea decide, ca in ce modu se fia compuse comitetele, e fórté vitrega pentru noi **), dér' totusi in fiesce-care comitetu municipalu, unde locuescu si romanii, se afla si cati-va membri de nationalitatea nóstra. —

Déca ar' desfasiurá acesti'a destula energia si vitalitate si pe lunga observarea unui tactu bunu ar' premerge in tóte cestiunile taietórie in viéti'a nóstra nationale, incatu se póte in tóte municipiele in uniformitate: indata mai, mai multu ar' fi luata in consideratiune intrég'a natiune romana si trebile ei ar' curge mai bine.

Dér' — durere — de mai multu tempu incóce abá mai velemu din partea nóstra a membriloru romanii ai comitetelor municipali din candu in candu cate unu semnu de viétiá, cá si cum amu fi decadiuti in letargi'a nepasarei, cá si cum ne-amu fi facutu fatalisti si amu acceptá totulu numai dela sórté!

Asiá apoi in zadaru se mai silescu ici si colu unii, ca-ci nefiindu ajutati prin spriginirea confratiloru din alte comitate, ba neci baremu din partea celoru mai multi membri romanii ai acelu-iasiu municipiu, cari s'au desobicinuitu deja mai toti de a se infatiosá la congregatiunile comitatense — prin urmare nisuintiele acelu singuratici remanu mai totudéun'a fara de effectulu doritu, si arare-ori se intempla cá se le succéda a eluptá baremu óresi-cari mai minutiale rezultate imbucuratórie.

Pre langa o tienuta cá cea de acum a romaniloru in genere, candu pare ca o mare parte dintre noi dormimu, séu si déca mai damu nescari semne ca traimu, aceste semne suntu afara de unele putiene imbucuratórie — numai nesce conferintie nationale lipsite de efectulu acceptatu de a ne poté impreuná intr'unu programu in solidaritate, séu suntu numai nesce manopere deplorabile electorale; — intrebu — pre langa o atare tacere pro-

*) Se intielege de sine, ca si in causele scolari avemu datorintie a ne dá ajutoriu reciprocu, fara deosebire de confessiune, inca si prin contribuii materiali.

**) Vitregitatea acelei legi eu inca o amu aretatu detaiatu prin unu feliu de memorandumu si mai tardiu si cu ocasiunea unei propunerii, care o amu fostu predatu in diferite timpuri comitetului municipalu alu comitatului Cosiocenei.

funda (intrerupta numai de graiulu foiloru nóstre romane) candu specialmente chiaru si membri romanii ai comitetelor municipali, se retragu si tacu cá si cum ar' fi muti, si nu se folosescu neci de adunariile municipale ce insusi legea ne deschide spre a poté in ele esprimá dorintiele si aperá si interesele nóstre nationale, — pre langa o astufeliu de tienuta, ne potemu óre mirá prea tare déca nu propasimu in mesur'a dorita si déca natiunea nóstra nu este destulu respectata? punendune manele pe anima, nu suntemu óre constrinsi de a marturisi, ca o parte a vinei pentru acésta desconsiderare, cade chiaru pe umerii nostri? — Nu negu neci eu, ca si candu erá in anii trecuti membrii romanii in comitetele municipale cu multu mai activi, neci atunce nu li a succesu a exopera insemnate avantagia. — Asta impregiurare, ce e dreptu, a potutu avé inriurinti'a spre a ne disgusta in catuva, de feliu nu ni servescu inse de destula scusa spre desculperea mai totalei retragerei nóstre dela aren'a vietiei municipale: de óre-ce déca acolo am implini obligatiunile nóstre cu perseveranti'a tenace: atunce atatu in causele politice, catu si in privinti'a inbunatatirei sórtéi poporului, desi incetu, totusi de a buna séma am poté mediuloci multe bune; ér' din contra, retragerea si amutirea totala e — stagnarea, si afara de aceste adenc'a — nóstra tacere se interpreteá in nesce intielegeri pucienu magulitórie si de totu sinistre, a deca: séu ca noi romanii amu fi mai toti nisce nepasatori séu ignorantii, cari nici pricepem a ne interesá de causele nóstre, ori afara de cativa atitietori amu fi deplinu multumiti cu tóte; séu tocm'a ca amu fi dóra chiaru unu soiu atatu de ticalosu, cari si déca suferimu nu cutediamu neci baremu a ne vaietá; séu ca intr'atat'a amu fi dusimani neimpacabili ai natiunei maghiare, catu neci nu mai voimu a ne pune cu maghiarii in vorba. —

Este deci invederatu, ca indesiertu ne busumflamu si indesiertu murmuramu noi între noi, ca prin acésta nu vomu ajunge neci cu unu singuru pasiu mai inainte, ci este de lipsa se damu espressionu postulatelor nóstre in publicu si cu franchetia. — (Va urma).

Representatiunea

asternuta la inalt'a Casa legislativa si inaltulu ministeriu regiu ung. de c. si instruct. publica din Pest'a, de comitetulu granitiarecu romanu administrativu de fondurele scolastece din districtulu Naseudului, facia de limb'a invetiamentului in gimnasia contra proiectului cunoscutu de reorganizarea gimnasiului.

Inalta Casa!

(Inaltu ministeriu reg. ung. de cultu si instructiune publica!)

„Comitetulu granitiarecu romanu administratoriu de fondurele scolastece ale fostiloru granitiari din districtulu Naseudului cá patronu alu gimnasiului superioare romanescu gr. c. din Naseudu in Transilvani'a, vene prin acést'a in numele granitiariloru fundatori a-i respectivului Gimnasiu cu profundu respectu a descoperí inaltei Case unele ingrigiri, de cari au inceputu a fi ocupati in gradu mare fundatorii gimnasiului din Naseudu.

Inalta Casa! (Inaltu ministeriu!) Este lucrulu cunoscutu, cumca Inaltulu ministeriu reg. ung. de cultu si instructiune publica vrendu a remané pre inaltimea misiunii sale, si a delaturá si dela scólele medie ori gimnasia orce piedeca ori defectu s'ar' aflá, cá asia cultur'a si civilizatiunea adevérata se se póta prefaca la popórele de sub corón'a santului Stefanu in sucu si sange, a aflu cu cale a denumi una comisiune, carea se elaboreze unu proiectu de lege pentru reorganizarea gimnasiiloru, si dupa cum ne este cunoscutu de prin diurnalile publice acelu proiectu cu unele modificatiuni fú si acceptatu de respectivulu consiliu scolastecu si e aprópe de a se substerne inaltei Case spre desbatere. —

L. V.

L. V.

Fundatorii gimnasiului din Naseudu petrunsi de ideea civilizatiunii si culturii adeverate, spre cari are omulu de a tende amesuratu insusiriloru sale, au salutatu cu cea mai mare bucuria acésta initiatiua, fiinduca si dinsi au fostu recunoscutu necesitatea unei reorganizari noue a gimnasialoru mai corespundiátorie tempului presente, — au salutatu dicemu cu bucuria acestu pasu maretu, ca-ce inaintarea culturii numai in libertate cuvenita se póte desvoltá. —

Pre catu inse de una parte ne implé de bucuria acésta initiatiua, pre atat'a de alta parte cu profunda parere de reu si dorere a animei cauta se marturisimu francu si fora picu de síéla, ca causa cea mai profunda amaretiune in sufletulu fundatoriloru capu II (lit. e) din amentitul proiectu, care suna: „In cele patru clasi inferiori, unde e limb'a invetiamentului cea maghiara: limb'a germana, unde nu e limb'a maghiara limb'a invetiamentului: limb'a maghiara. Din clas'a a cincea incependu este in totu loculu limb'a invetiamentului cea maghiara“.

Ori catu ne amu batutu capulu se aflamu adeverat'a ratiune de progresu si cultura a mesurorulu puse aci, nu amu potutu se o aflamu nece de catu, ci din contra aflamu acolo mesure tare necorespundiátorie, regresive, nejuste si vetematórie de dreptulu naturei omenesci, si ne ducu la suspiciunea nu nefundata: ca urditorii acelu proiectu siau gresitumisiunea, s'au abatutu dela ide'a loru data de inaltulu ministeriu r. ung. de cultu si instructiune publica, si in locu de a luá mesure de inaintarea progresului punu pedece colosali aceliiasi. —

Fundatorii acestui gimnasiu, dupa cumu e prea bine cunoscutu, purcediendu din pur'a ideea a culturii adeverate si au sacrificatu denariulu seracului cascigatu cu cruntu sange in eroismu militariu de stramosii, mosii si parentii loru pre latele campie ale Europei pentru redicarea instituteloru de invetiamentu si crescere din districtulu Naseudului, si in specie pentru redicarea gimnasiului din Naseudu, si cu multa mandria si cu mare multumita marturisimu inaintea lumii civilizate, ca sub scutul inaltului ministeriu r. ung. Maiest. Sa ces. si reg. apostolica: Franciscu Iosifu I gloriosulu remanente imperatu si rege cu datulu Vien'a in 23 Martiu 1871 intimatu cu datulu: Bud'a 10 Apr. 1871 nr. 6806 binevoli a intarí pré gratiósu volienti'a firma a fundatoriloru pusa in asia numitul instrumentu fundatiunale.

La stabilirea principialoru in genere considerate din acelu instrumentu, si in specie facia cu gimnasiulu si celelalte scóle infintiate si infientiate, fundatorii grantiari au purcesu din acelu principiu unice salutariu, adoptatu de tóte popórele civilizate ale lumii, in tóte temporele, dupa cumu ne aréta istoria civilizatiunii, si de nobilea natiune maghiara, aperatu cu taria de ferru in temporele pentru dens'a vitrege, — cá progresu in cultura si civilizatiune adevrata numai si numai atunci se póte operá, déca obiectele de invetiamentu se voru propune in limb'a materna a scolariloru respectivi, dreptu care in mentionatulu instrumentu fundatiunale (puctu VI nr. 4 lit. c. pag. 11) se prescrie pentru gimnasiulu din Naseudu urmátóriele: „Pentru reorganizarea din laintru, precumu si pentru metodulu invetiamentului se se compuna unu statutu, in care se se esprime curatu, cá limb'a invetiamentului, pentru totu deaun'a catu va sustá acestu institutu, se fia cea romana“ ect.

Mai incolo, fiinduca volienti'a urditoriului genului omenescu fú: cá patriele nóstre se fia locuite de diverse natiuni — varietate oserbata in tóta natur'a si coprendiátoria de frumosesti'a naturei in sene — si detorenti'a crestinésca si de justitia, cum si interesele juste si adeverate reciproce bene intielese a loru e: cá se se stimeze, ameze si ajute imprumutatu in bene si in reu, — fundatorii acestui gimnasiu, vrendu a cresce pre venitoriu una junime, carea pre catu de un'a parte se fia conscia despre senesi si natiunea sa, pre atat'a de alta parte se fia insestrata cu insusirile necesarie pentru de a

poté stimá si comunicá cu celelalte natiuni ale patriei in pace si amore imprumutata, au pusu pre lunga limb'a materna romana si limb'a maghiara si germana de studia oblegate in intregu gimnasiulu, ma si in scólele normali inca pre acelu tempu, pre candu pre la alte gimnasia nece vorba nu erá de asiá ceva, cumu se póte vedé din (punctulu VI. nr. 4 lit. c. p. 11) alu instrumentului fundatiunale, unde se dice: „Inse celelalte limbi ale patriei inca se -se invetie, si pentru fiacare invetiacele se fia oblegate, sperandu cá in gimnasiale celoru-alalte nationalitati din patria cu asemenea respectu voru fi catra limb'a nóstra“.

Insufletiti de aceste principia, cari nu potu se fia de catu salutifere pentru tóte popórele de sub Augustisim'a casa domnitória Absburgica-lotaringica, fundatorii grantiari romani intre greutati si fatigia enorme, pre lunga mai multe scóle triviali si nomali, au redicatu si sustienu si unu gimnasiu completu de 8 clasi in Naseudu, carele cu datulu 23 Decem. 1870 nr. 28389 capetá dela inaltulu ministeriu r. ung. de cultu si instructiune publica dreptulu de publicitate, si carele sub potentele scutu alu Maiest. Sale c. si r. apostolice si a inaltului seu regime infloresce din di in di punendu cu succesu in praxe principiale adoptate mai susu. —

Ináita Casa! (Inaltu ministeriu!) Punctulu e) capu VI. din proiectulu amentitu stá in opusetiune diametrale cu intentiunile fundatoriloru gimnasiului din Naseudu, si in locu de a causá progresu, se vede, ca pune inadensu pedece culturii, ca-ce, déca pre lunga marea seracia si alte multe necasuri si greutati impreunate cu studiare, junimea va mai avé de a se luptá si cu una limba nematerna in propunerea si invetiarea studioru de sciintia, de una parte pre lunga regresulu si intunecimea mentiei — esemplele ni le subministra istoria civilizatiunii de ajunsu — pre lunga instrainarea de scóla, se escitéza in locuitorii romani ali patrieloru nóstre, sentiulu de neincredere, amaritiune, iritare si vetemare nationale, sentiulu de suspitiune, cá si candu scólele aci ar' fi destinate nu pentru cultura, ci exclusivu pentru imbuarea eleviloru numai in una limba privilegiata, — ér' de alta parte pre fundatorii ii duce si nevrendu la ideea: ca s'ar' fi insielatu amaru in intentiunile sale cele bune, la ideea trista de asi pierde increderea, carea a avutuo si mai are poporatiunea districtulu Naseudu in regimele actuale alu Maiest. Sale, carele numai de curundu incuvientiá susu-mentiunatulu instrumentu fundatiunale, si carele cá unu regime constitutiunale s'ar' vedé ca rapesce dela natiunile patrieloru nóstre si acea pucina libertate a invetiamentului, si acea pucina libertate de a se fososí de limb'a loru propria, de limb'a invetiamentului in gimnasiale redicate de ele, — ne rapesce si aceea, ce nu au rapitu dela natiuni neci absolutismele cele mai aspre germane, preste cari au trecutu patriele nóstre, — ci au lasatu maghiariloru, seculariloru, croatiloru, romaniloru etc. in deplin'a libertate alegerea limbei de propunere fundatoriloru privati ali scóleloru respective; — in casulu acelu deplorabile, candu respectivulu punctu din proiectulu amentitu s'ar' primí de inalt'a casa cá lege cu valóre obligatória. —

Dreptu care, in interesulu prosperarei culturii si civilizatiunii in patriele nóstre, in interesulu binelui comune, alu increderei reciproce, si alu pestrarei amórei imprumutate intre diversele natiuni ale patrieloru nóstre, in interesulu umanitati si benelui patrieloru, pentru care e insufletita si natiunea romana si fundatorii gimnasiului din Naseudu, venimu cu profundu respectu a rogá pre inalt'a Casa in a carei prudentia suntu repuse destinele ascunse pre venitoriu ale patrieloru nóstre cá (pré inaltulu ministeriu, in a carei prudentia suntu repuse destinele ascunse pre venitoriu ale patriei nóstre, cá inainte de a se presentá proiectulu amentitu inaintea inaltei Case legislative, se benevoiesca luandu in consideratiune justa motivele susu-aduse,

a schimbá punctulu e. cap. II. alu acelu proiectu intru acolo:) cá cu ocaziunea desbaterei acelu proiectu, luandu in consideratiune motivele susu-aduse se benevoiesca a staruí intru acolo, in catu la tóte institutelle redicate de diverse natiuni si corporatiuni private se se lasé de limba a propunerei studioru in gimnasiale respective limb'a dorita de natiunile si corporatiunile respective, asia inse, in catu limb'a maghiara se remania studiu obligatu in tóte clasile la tóte gimnasiale patrieloru nóstre, cumu se facea si pana acum'a la gimnasiulu din Naseudu, — se benevoiesca, dicemu, alu scambá intru acolo, incatu in intregulu gimnasiu superióre romanescu gr. cat. din Naseudu se remania si de aci inainte, pre venitoriu, limb'a invetiamentului cea romana conforme espreei vointie si conditiuni absolute puse de fundatorii gimnasiului nostru.

In sperare via a unei juste consideratiuni, si a unei resolutiuni favorabili, suntemu

Din siedinti'a comitetului administratoriu de fondurile scolastece romane grantiariesci din districtulu Naseudului tienuta in Naseudu in 21 Februaru 1873. (Uiméza subscrierile respective.)

Reportulu generalu alu consiliului de administratiune la adunarea generala a actionariloru „Daciei“ din 4/16 Martiu 1873.

Domniloru actionari!

O salutare voiósa pentru reesit'a celei d'antaiu mari societati economice romane, care s'a formatu in tíera nóstra, este, credu, celu mai bunu cuventu de buna venire, ce se ne adresamu unulu altuia in cea d'antaiu adunare generala a societati nóstre „Dacia“.

Conformu art. 67 din statute amu onóre de a ve supune, domnii mei, acestu reportu asupra operatiuniloru pana la finea anului 1872 ale Societati nóstre, atatu de juna dér' deja atatu de forte.

Cate-va cuvinte inuse, mai antaiu, asupra istoricului fundarei si desvoltarei societati nóstre.

Cunósceți, domniloru actionari, cumu, din nenorocire, spiritulu de asociatiune era puciru desvoltatu in tíer'a nóstra, pana in anii din urma. In generalu marile intreprinderi se facu prin asociatiune; dér' nimeni nu cuteza inca la noi se éa initiativ'a formarei unei putinte asociatiuni, de temere ca nu se voru ala asociati, ca capitalulu nu se va poté subscrie, ca in fine, nu va capata creditu, acestu motoru unicu si moralu care singuru da viétia asociatiuniloru comerciale.

De aci ce urmá? urmá ca companiile straine, asiediate in alte tíeri, cunoscundu mai bine de catu noi sorgintele avutiei nóstre si númerosele materii de esplotatu ce avemu, asiediau la noi sucursale spre a face operatiunile ce noi nu sciamu séu nu cutezamu a intreprinde; urmá ca aceste companii straine esplotau astufeliu avutiile nóstre, si beneficiile insemnate, ce ele scoteau din comerciulu loru, mergeau totu afara din tíera spre a se imparti cá dividende intre actionarii séu consociatii aflatu numai in strainatate.

Noi, isolati in midiuloculu avutiiloru nóstre, priveamu inavutindu-se pe strainii ce sciau a comercia la noi.

Acestu fenomenu se vedea mai in tóte ramurele comerciului nostru, si mai alesu in ramur'a asigurariloru. Efectele lui se intindea din di in di.

Erá timpulu cá se incetodie.

Nici o societate, cá acea de asigurari, nu era mai propice spre a desceptá si intru noi spiritulu de asociatiune, spre a da semnalulu emanciparei nóstre comerciale, cá se dicu astufeliu. Pretutindenea societatile de asigurari, fiindu bine administrate, si intieleptu conduse, dau cele mai mari, cele mai colosale profitte.

Cu ua societate de asigurare trebuia dér' a se incepe. Cea d'antaiu mare asociatiune anonima romana era prudentu se aiba dreptu obiectu asigurariile.

Catra midiuloculu anului 1871 incepura cele d'antaiu incercari pentru formarea acestei asociatiuni. Timpulu nu era tocmai favorabilu, ca-ci marele resbelu franco-germanu abia terminatu, sgu-dirile ce elu produsese si in creditulu nostru, inca se simtiau, si anevoie se potea forma capitalulu unei mari societati.

Cu tóte astea perseveraramu in otarire. Ideea se parea gustata de multi si increderea publica se simtie a ne fi favorabila.

Prin decretul No. 699 ex 1871 se dete autorizarea infiintării societății; și în primele zile ale lui Iuliu 1871 societatea începă cu multa prudenția, ôre-cari operațiuni, alu caroru scopu nu era altulu de catu spre a'si afirma existința sa.

Intaiulu pasu și celu mai greu era facutu: acela de a se constitui, de a'si afirma nou'a societate romana existința sa.

Cele siése luni din anulu 1871 au fostu întrebuintiate numai spre a cunoșc teremulu, spre a se asiedia, spre a lua mesuri de a se infiintia treptatu și cu incetulu agentii în tôte orasielē tierēi, spre a obtine în fine creditulu fara de care nu pôte existe nici ua societate.

În aceste siése luni, cu unu cuventu, societatea nascunda nu a facutu pucinele sale operațiuni spre a specula, ci numai spre a se potea afirma, ci numai spre a se pune în pozițiune că se pôte incepe adeveratele sale operațiuni cu anulu 1872.

Acést'a s'a și intemplatu în realitate, și nu avem decatu se ne felicitamu de imensulu succesu ce a avutu societatea noastră în cursulu anului espiratu.

Astufeliu fundatorii acestei societati séu consiliulu seu de administratiune au avutu fericirea de a-si vedea atinsu scopulu propusu.

Acestu consiliu este compusu, afara de subsemnatulu, de dd. T. I. Negroponte, G. Gr. Cantacuzino, C. Derussi, Menelas Germani, A. Halfons, St. Ioanide, T. Meedintienu, V. G. Porumbaru, Al. Zissu.

Nu trebuie se uitamu importantele servitii aduse societati și de D. A. Vorell, directorele seu, omu reputatu prin cunoscintiele sale speciale în acésta materia, și prin activitatea sa neobosita.

Asemenea trebuie se constatu cu placere și multumire concursulu activu alu tutuloru impiegatiloru societati.

Asia, domniloru actionari, acésta prima societate romana, odata asiediata pe base solide, ea prospera cu una iutiela neaudita, și creditulu seu, întemeiatu bine în tiéra, trecu repede și peste frontiéra.

Anulu 1872 este adevratulu inceputu alu operațiuniloru sale. Atunci ea incepu, pe langa ramur'a de incendiu, și asigurările de transportu pe dunare, precumu și asigurările contra grindinei. Asigurările asupra vietiei se inceputa numai în anulu curentu 1873.

La inceputulu și în cursulu anului 1872, societatea își infiintia în tóta tiér'a agentii, aceste organe indispensabili prin cari actiunea societati se potu întinde în tôte localitatile.

De dōue categorii suntu aceste agentii: unele principale și alte speciale.

Agentiile principale infiintiate pana acumu, suntu în orasielē: Bucuresci, Iasi, Craiova, Brail'a, Galati, Focsiani, Ploiesci.

Agentii speciale avemu în orasielē: Turnu-Severinu, Tirgu-Jiului, Ocenele-Mari, Rimniculu-Valcei, Dragasiani, Calafatu, Bechet, Caracalu, Slatin'a, Turnu-Magurele, Rusii-de-Vede, Alesandri'a, Giurgiu, Zimnicea, Pitesci, Curtea-de-Argesi, Campulungu, Tergoviste, Campin'a, Buzeu, Mizilu, Urziceni, Oltenitia, Calarasi, Rimnicu-Seratu, Tecuciu, Ismailu, Chili'a, Bolgradu, Cahulu, Husi, Vaslui, Falciu, Berladu, Tergu-Frumosu Mihaileni, Botosiani, Falticeni, Dorohoi, Tergu-Némtiu, Piatr'a, Bacau, și Romann.

Prin aceste agentii, ca-ci suntu în deplina activitate „Dacia“ a potutu cu inlesnire se-si infiintia operațiunile în tôte partile tierēi.

Déca vomu trece la aceste operațiuni, D-v. veti bine-voi a vedea din bilantiulu, ce vi se va presenta de catre directorulu nostru, ca ele au avutu una întindere însemnata.

În ramur'a asigurărilor de incendiu s'a asiguratulu pana la 31 Decembre 1872 bunuri în valori 146,957.881 prin 13,083 polize, pentru cari s'a realizatu premii în numerariu L. n. 585,241 34 și premii în bonuri pentru anii urmatori L. n. 1,153,808 86.

În ramur'a asigurărilor de grindina, pentru sesonulu anului espiratu, s'a emis 247 polize, asigurandu-se valori de L. n. 4,794,019 27 și realizandu-se premii de L. n. 72,321 88.

În ramur'a asigurărilor de transportu pe dunare, s'a asiguratulu unu numeru de 603 transpor-

turi, cu una valóre de 8,913,665 și s'a realizatu premii de L. n. 92,009 66.

Aceste dōue ramuri de asigurare, de grindina și de transportu, putemu dice, ca în anulu espiratu abia s'au inceputu.

Sistemulu nostru a fostu că se nu mergemu întu și nesiguru, ci incetu și siguru. Asigurările de grindina erau centralisate, adica polizele de asia asigurari s'au emis numai la directiune; și motivulu era, ca cu aceste asigurari în anulu trecut, noi faceamu mai alesu încercari, spre a le potea studia, spre a dobendi esperientia necesarie, spre a nu espune societatea la pericole simtitoare, spre a prepara în fine terimulu pentru anulu viitoru. Și déca cu tôte acestea, amu avutu beneficii în acésta ramura pentru anulu espiratu, ce trebuie se fia în anulu curentu, candu aceste asigurari au se id multu mai mari proportiuni?

Asigurările transporturiloru pe Dunare au fostu asemenea slabe, ca-ci și ele au fostu mai multu că încercari. Și acésta încercare aci era cu atatu mai necesaria, ca la Brail'a și Galati ne aflamu în concurentia cu alte 8 societati, și a trebuitu se cautamu mai antaiu a ne pune în conditiuni asia cumu se putemu lupta cu succesu contra acestei concurentie, cumu credemu se potemu face anulu curentu.

Catu despre pagube ne potemu felicita, d-loru actionari, ca în anulu espiratu nu amu fostu multu espusi. Afara de pagubele din grindina cele-lalte putemu dice ca au fostu moderate.

Asia pana la 31 Decembre 1872, „Dacia“ a platitu că desdaunari:

Din incendiu	L. n. 53,410 10.
Din grandina	„ 30,760 09.
Din transportu	„ 22,244 01.

Déra odata aceste pagube constatate, societatea le-a platitu fara intardiare și cu cea mai mare lealitate, dupa cumu acést'a se proba și prin numeroșele multumiri publice din partea celoru despăgubiti. Acestu sistemulu il va urma și pe viitoru.

Vorbindu acumu depre rezultatulu generalu al operațiuniloru societati pana la finele lui Decembre 1872, aflamu:

Venituri	L. n. 2,193,932 71.
Esiri	„ 1,854,334 31.

din care resulta unu castigu curatu de L. n. 339,598 40

La esiri figuréza și suma de L. n. 103,596 16 că reserva de premii pentru asigurările neespirate; asemenea se cuprindu că esiri și premiile în bonuri pentru anii viitori în intréga cifra loru de L. n. 1.153,808 86. cari inse se voru inscrie succesivu că premii în numerariu pentru anii urmatori.

Spesele ce cadu asupra operațiuniloru anului espiratu se urca la cifra de L. n. 68,000.

Déca acumu vomu observa bilantiulu societati nōstre, constatamu ca societatea posedu unu fondu de garantie de peste patru miliōne Lei nuoi.

Spesele de fondarie ale societati nōstre se urca la cifra de L. n. 202,245 05 ce are se se amortizeze în siése ani.

Aceste cheltuieli de fondare nu suntu mari, déca vomu esamina diversitatea sumeloru din care ele suntu compuse. Asia intra în aceste spese:

Confectionarea tuturu imprimatelor pentru cele 4 ramuri de asigurare, confectionarea titlurilor de actiuni, inseratele, registrele, impiegatii, mobiliarul, diferitele calatorii în streinatate pentru inchieri de relatiuni cu alte societati de asigurare, ca latorii pentru organizarea și revisuirea agentiloru, chiria localului etc., cheltuielile nōstre de fondare au fostu fōrte moderate.

Cifra cascigului curatu de L. n. 339,598,40 este a se afecta, dupa dispositiunile art. 58 din statutele nōstre, în modulu urmatoriu și anume:

20% pentru fondulu de reserva, în summa de	L. n. 67,919 68
15% Indemnizare pentru membrii Cons. de Admin.	„ 50,939 76
11% Tantiema cuvenita celoru 3 comisari Directiunei și Directoriului	„ 37,355 82

Dividenda la 3000 actiuni din emis. I-iu, 12% asupra capitalului platitu . . . . . „ 180,000 — |

Restulu de L. n. 3,383 14 pana la complectarea sumei susu indicate, fiindu ca nu se imparte între actionari, se va trece că venitu în socotéla anului curentu.

Astufeliu, d-loru actionari, că rezultatulu alu operațiuniloru anului d'antaiu alu „Daciei“, d-v. cari ati pusu capitalurile în actiunile ei, primiti pe langa dobanda de 8% ce ati luat, inca 12%; în alte cuvinte aveti unu venitu curatu de 20%.

Unu asemenea frumosu resultatulu, pentru primulu anu alu operațiuniloru unei societati, ve potu afirma, domnii mei ca nu credemu se fi avutu o alta societate de asigurare din Europ'a.

Și déca asemenea rezultate s'au obtienutu în primulu anu, care este celu mai dificilu pentru orce societate, întielegeti lesne, domniloru actionari, ca societatea, continuandu a merge totu cumu a mersu, rezultatele ce ea va produce pentru anulu curentu au se fia multu mai satisfacătoare.

În fine, domnii mei, cata se ve mai espunu, ca, odata creditulu „Daciei“ întemeiatu în tiéra, elu a inceputu a se întinde și în streinatate. Numeroșe propuneri magulitōrie de încredere amu primitu din tôte partile pentru a lega relatiuni de asigurari reciproce. Acést'a amu și facut'o de ocamdata cu siése mari societati de asigurare streine, cu cari amu inchieiatu contracte de reasigurari. Astufeliu, inca din anulu trecut „Dacia“ a potutu participa la mari asigurari din streinatate, cumu d. e. asigurarea a 192 fabrici de zaharu din Austri'a, Bohemi'a și Ungari'a asigurarea palatului de espositiune universală din Viena, precumu și alte multe asigurari de stabilimente industriale din tôte statele Europei.

Din aceste reasigurari, inca în anulu anteiu, amu potutu realize beneficii.

Și candu presentulu unei societati este atatu de solidu, fiitorulu seu are se fia și mai prosperu.

Vomu cauta a întinde, din ce în ce mai multu, operațiunile „Daciei“. Acelea ale vietiei speramu se ne dea mari avantagie. Vomu întinde actiunea sa, și în tiéra și afara din tiéra, și vomu înmulti inca relatiunile sale internationale de reasigurari. Vomu merge necontentitu înainte, incetu și solidu: dér' vomu merge înainte! . . .

În resumatulu, d-loru actionari, potemu afirma, cu tóta modestia cuvenita, ca judecandu dupa rezultatele obtienute în primulu anu alu operațiuniloru sale, judecandu dupa fiitorulu prosperu ce-lu are înainte, „Dacia“, societatea romanésca de asigurare, a luatulu locu între societatile de asigurare din Europ'a de anteulu ordinu.

Pentru consiliulu de administratiune.

Adunarea generală a aprobatu în aplause inchieierea socoteliloru, și a hotaritu a se cumpara séu a se cladi una casa a societati.

Cu Nr. 14 — 1873 Desp. II Asoc. primulu urmatōri'a:

Convocare!

În adunarea cercuale ordinaria a despartimentulu II (districtulu Fagarasiului, scaunulu Cohalmului și Cincului mare) alu Asociatiunei tranne romane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu, decursa în 11 Fauru a. c. la Cincumare, s'a fostu decisu, că prosim'a adunare generale straordinaria — se se tiena în 18 Maiu 1873 c. n. la Zernesci. —

Deci în tenorea acestui concludu și urmarea § 10 din regulamentulu respectivu, se invita prin acésta — cu deosebire — membrii despartimentulu, a participa în diu'a amentita la siedintiele adunarei memorate. —

Subcomitetulu despartimentulu II alu Asociatiunei tranne romane etc.

Fagarasiu în 6 Aprilē 1873.
Alesandru Micu   Petru Popu
directore.   notariu.

Cursurile

la bursa în 9 Aprilē 1873 stă asia:
Galbini imperatesci — — — fl. — cr. v. a.
Napoleoni — — — 8 „ 71½ „ „